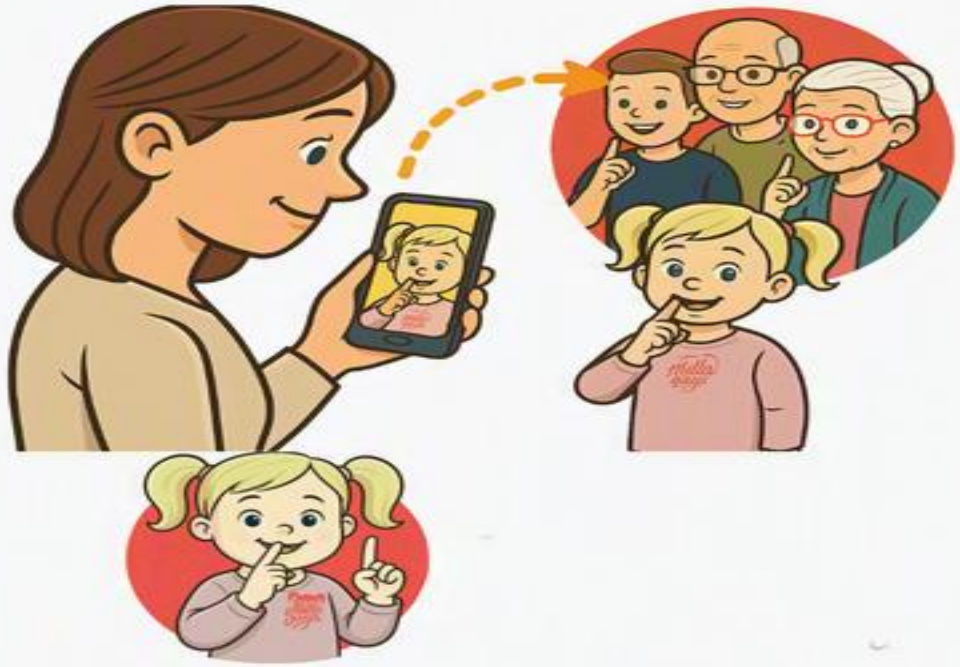

Rett til å bli forstått

Partnerfortolket kommunikasjon

Anlaug Lurås og Hilde-Sofie Mordt
KnowMe og Milla Says

Vi vil si noe om:

Partnerfortolket kommunikasjon og rammeavtale

CRDP, og andre gjeldende lovverk, veileder

Tilpasse ASK til kognisjon

Utrykksgrupper

Språkmiljø

Hvor inntreffer forskjellen på hjelpemidlene våre?

Partnerfortolket kommunikasjon

Partnerfortolkning - Å forstå og svare på en persons uttrykk for å støtte kommunikasjon og deltakelse.

Kommunikasjonspartnerne har ansvar for å bruke hjelpemiddelet og lære personens språk

Kommunikasjonshjelpemidler skal støtte det personen ønsker å uttrykke og tilpasses personens individuelle behov og forutsetninger.

Milla Says og KnowMe - produktene er resultat av brukernære erfaringer og et ønske om å fylle et gap i eksisterende kommunikasjonsløsninger.

Rammeavtalen

Delkontrakt 9

- Rammeavtale med NAV betyr at NAV har godkjent faste betingelser for produktet eller tjenesten i en avtaleperiode.
- Søknadsprosessen blir enklere og raskere fordi produktet allerede er godkjent av NAV.
- Delkontrakt 9 ble opprettet for produkter som Milla Says og KnowMe, fordi deres funksjon og målgruppe ikke passet inn i de eksisterende delkontraktene.

Ta kontakt med Milla Says, KnowMe eller NAV hjelpemiddelsentral for å bli kjent med og vurdere hjelpemiddelet

Vurderer dere hjelpemiddel?

Snakk med oss om dere ønsker å prøve ut KnowMe eller Milla Says. Vi tilbyr begge to opplæring i utprøvingsperioden.

Samle nettverket, se på veien fremover og hva som behøves av dokumentasjon for å søke NAV. Er den dere vil søke for målgruppa til et av disse hjelpemidlene?

Vent på tilbakemelding eller vedtak om bruk.

CRPD

Rettigheter for ALLE

- **Like rettigheter**
  Mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha de samme menneskerettighetene som alle andre.
- **Internasjonal avtale**
  CRPD er en FN-konvensjon som mange land har sluttet seg til.
- **Norges ansvar**
  Norge skal arbeide for at rettighetene blir oppfylt og at diskriminering motvirkes.
- **Artikkel 2 - Tilgjengelig kommunikasjon**
  Alle skal kunne kommunisere og få informasjon på en måte som er tilgjengelig og tilpasset egne behov.
- **Artikkel 21 - Rett til kommunikasjon og informasjon**
  Alle skal kunne uttrykke seg, motta informasjon og bruke sin foretrukne kommunikasjonsform på lik linje med andre.

- **Andre lover:**
- Barnehageloven
- Opplæringsloven
- Helse- og omsorgstjenesteloven

Fra veilederen:

"Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming"

Kommunen skal legge til rette for bruk av ASK hos personer med utviklingshemming:

God kommunikasjon er en forutsetning for deltakelse, livskvalitet og psykisk helse.

Personer som bruker ASK skal få tilgang til nødvendige kommunikasjonsformer og hjelpemidler.

Kommunen skal bidra til gode barne- og ungdomsår:

Barn og unge med utviklingshemming skal få støtte til deltakelse, mestring og inkludering gjennom godt tverrfaglig samarbeid.

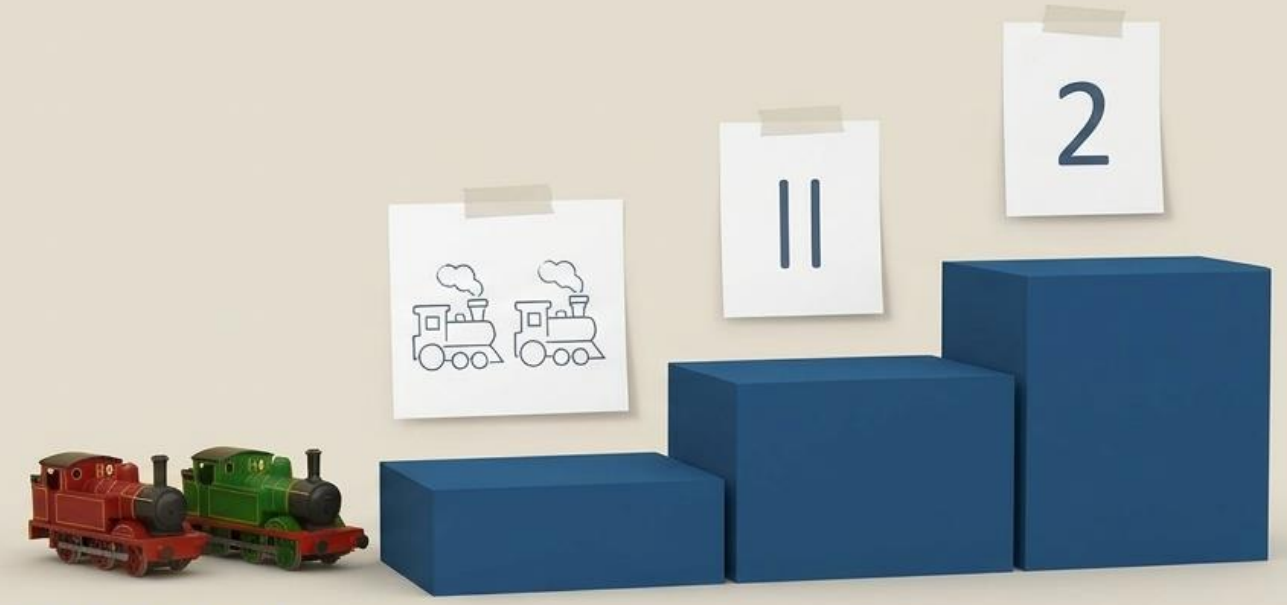
Kommunen skal legge til rette for at personer med utviklingshemming og deres familier får en god overgang når tjenestemottaker blir voksen:

Tidlig og tverrfaglig planlegging gir en trygg overgang til voksenlivet.

Tilpasse ASK til kognisjon Utrykksgrupper

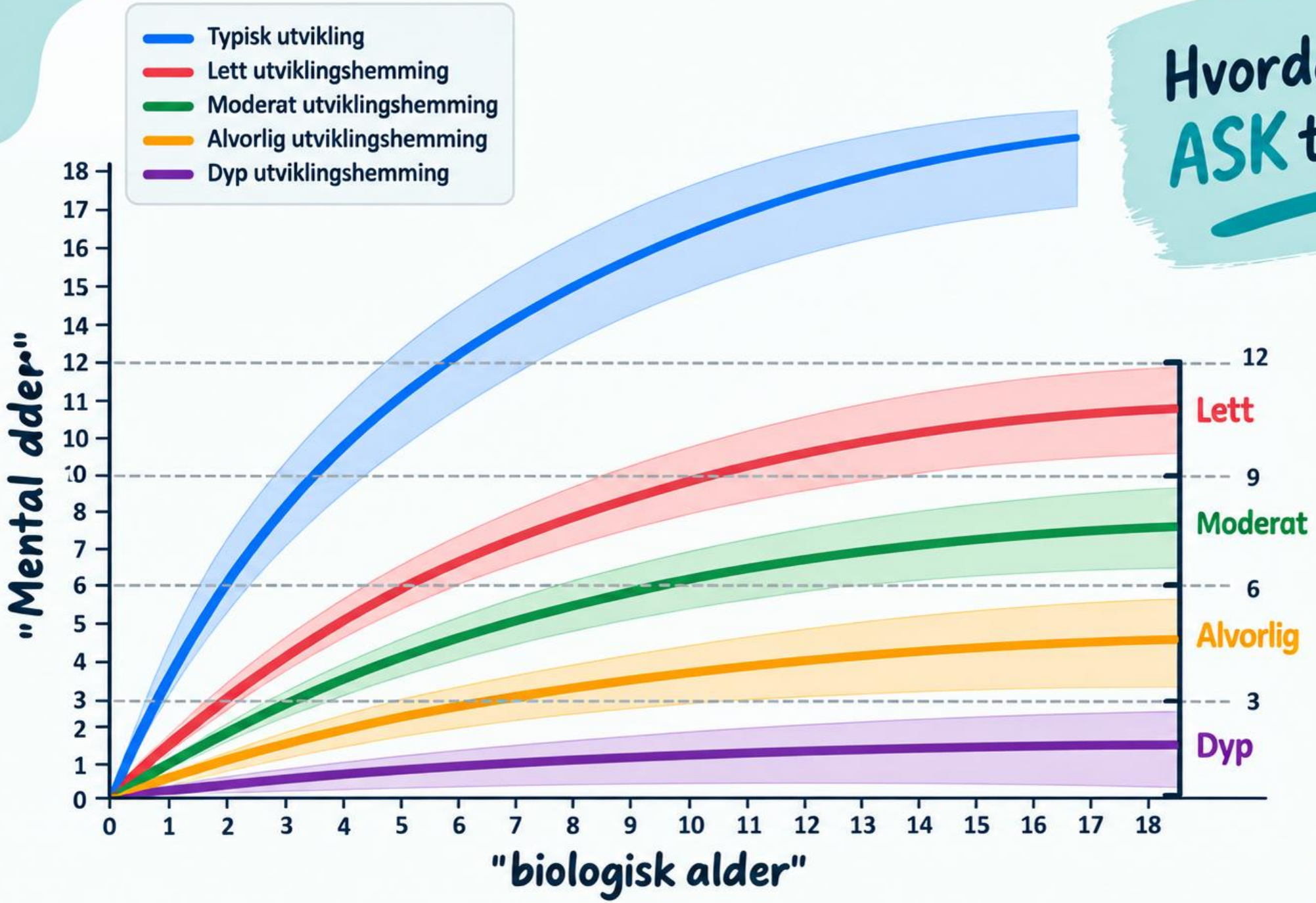

- Nivå for abstraksjon
  - Fra det **helt konkrete** til det **komplekse** og sammensatt.
  - **Vurdering av forståelse**: Hvor ligger personens evne til abstrakt tenkning?

Viktig påminnelse om hvordan vi selv ordlegger oss, med og uten ASK

Hvordan vet vi at det vi formidler forstås slik vi har tenkt? Hvem er ansvarlig?

Hvordan tilpasse ASK til kognisjon?

- Den alderen du har levd er din erfaringsalder.
- Erfaringsalder er alle de årene med kunnskap, kompetanse, vaner og rutiner du har lært deg

Biologisk alder - erfaringsalder

- Hvordan du lærer
- Hvilke kognitive styrker har du
- Hvilke kognitive utfordringer har du
- Hvordan vi tilpasser og legger til rette for best mulig forståelse og mulighet for å utrykke seg så en blir forstått

Mental alder - kognisjon

Typisk språkutvikling

Hva kan vi forvente?

- 0–3 måneder

Kommunikasjonen starter med gråt og utvikler seg etter hvert til pludring og smil som respons på omgivelsene.

- 6–12 måneder

Bablingen utvikles, barnet reagerer på kjente lyder og navn, bruker kroppsspråk og peking, og begynner å si sine første ord.

- 12–18 måneder

Barnet forstår flere ord enn det kan si, kommuniserer med ettordsytringer og etterligner lyder og ord.

- 18–24 måneder

Ordforrådet vokser raskt, barnet begynner å sette sammen to ord og følger enkle beskjeder.

- 2–3 år

Barnet bruker lengre setninger, ordforrådet vokser raskt, og enkle pronomen tas i bruk.

- 3–5 år

Barnet bruker et mer flytende og forståelig språk, forteller enkle historier og stiller spørsmål.

5-årsalderen

Språkutvikling endrer seg fra grunnleggende tale til å bli et komplekst verktøy for refleksjon, læring og sosialt samspill. Språket blir mer voksent, mer flytende og danner grunnlaget for **skolestart**.

Typisk språkutvikling

Hva kan vi forvente?

- Grammatikk og setninger
- Språklyder
- Abstrakt forståelse
- Fortellerevne
- Språklig bevissthet

Typisk språkutvikling

Hva kan vi forvente?

- **Utviklingen i skolealder (6–10 år)**

Når barnet starter på skolen, skifter språkutviklingen gir fra *muntlig mestring* til *skriftlig og akademisk mestring*.

- **Sentrale språklige endringer**

- **6–7 år (1.–2. klasse)**

Lese- og skriveopplæring: Barnet lærer å koble bokstavlyd til bokstavtegn (avkoding). Ordforrådet eksploderer fordi de møter nye fagord. Barnet forstår nå instrukser som blir gitt til en hel gruppe samtidig.

- **8–9 år (3.–4. klasse)**

Automatisering: Lesingen går fra å være hakkete til å bli flytende. Språket brukes nå aktivt til å *lære* andre fag (lese for å lære). Barnet begynner å forstå ironi, metaforer, gåter og ordspill.

- **10+ år**

Avansert kommunikasjon: Barnet tilpasser språket sitt etter hvem det snakker med (f.eks. ulik stil med læreren, foreldre og venner). De kan argumentere saklig for egne meninger og forstå mer abstrakte tekster

Stephen von Tetzchner og Harald Martinsens tre funksjonelle hovedgrupper av ASK-brukere

Uttrykksmiddelgruppen

Målgruppe: Personer som har en god forståelse for talespråk, men som på grunn av fysiske eller motoriske utfordringer (for eksempel cerebral parese) ikke klarer å produsere tydelig tale selv.

Målsetting: Å gi personen en alternativ, varig form for språklig uttrykk (ofte gjennom grafiske symboler) for å tette gapet mellom det de forstår og det de kan uttrykke.

Støttespråkgruppen

Målgruppe: Personer som bruker eller vil utvikle talespråk som sin primære kommunikasjonsform, men hvor talen er for utydelig eller forsinket til å fungere optimalt alene.

Målsetting: At ASK skal fungere som et midlertidig eller situasjonsbestemt «stillas» for å støtte opp under og fremskynde den verbale språkutviklingen. Gruppen deles gjerne inn i:

- *Utviklingsgruppen:* Trenger ASK i en periode for å utvikle forståelse og tale.
- *Situasjonsgruppen:* Har tale, men trenger ASK i situasjoner der talen ikke blir forstått.

Språkalternativgruppen

Målgruppe: Personer som har store utfordringer med både å forstå og å produsere talespråk (for eksempel enkelte med autisme eller dypere utviklingshemming).

Målsetting: At ASK (for eksempel tegn eller grafiske symboler) skal fungere som personens faktiske morsmål hele livet. Dette krever at også omgivelsene lærer og bruker dette språket aktivt i hverdagen.

Multimodal

Når du støtter deg på flere ulike modaliteter for å ha suksess i din kommunikasjon med andre

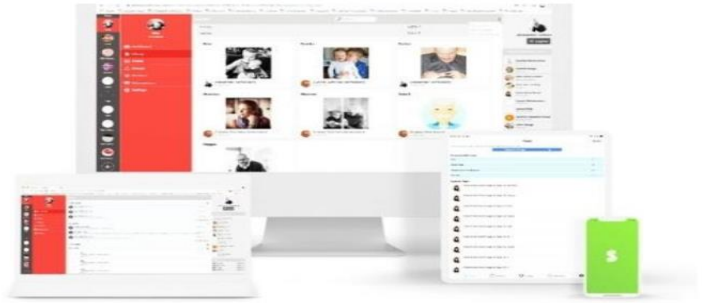
Språkmiljø , hva må være på plass, hvem er språkmiljøet?

Forståelse
Fysisk miljø
Barrierer
Kommunikasjons materiell og hjelpemidler
Holdninger
Kommunikasjons-partnere
Meningsfulle og motiverende aktiviteter, tema, situasjoner og miljø
Språkmodeller
ASK

Hvor inntreffer forskjellen på hjelpemidlene våre?

Sharing

Åpne Appen | Lage Profil | Lage Nettverk | Invitere Nærpersoner | Legge til personlige tegn-filmer

Tegn til tale:

Tegnet støtter talespråket

Konvensjonelle tegn

Selvvalgte og egne tegn

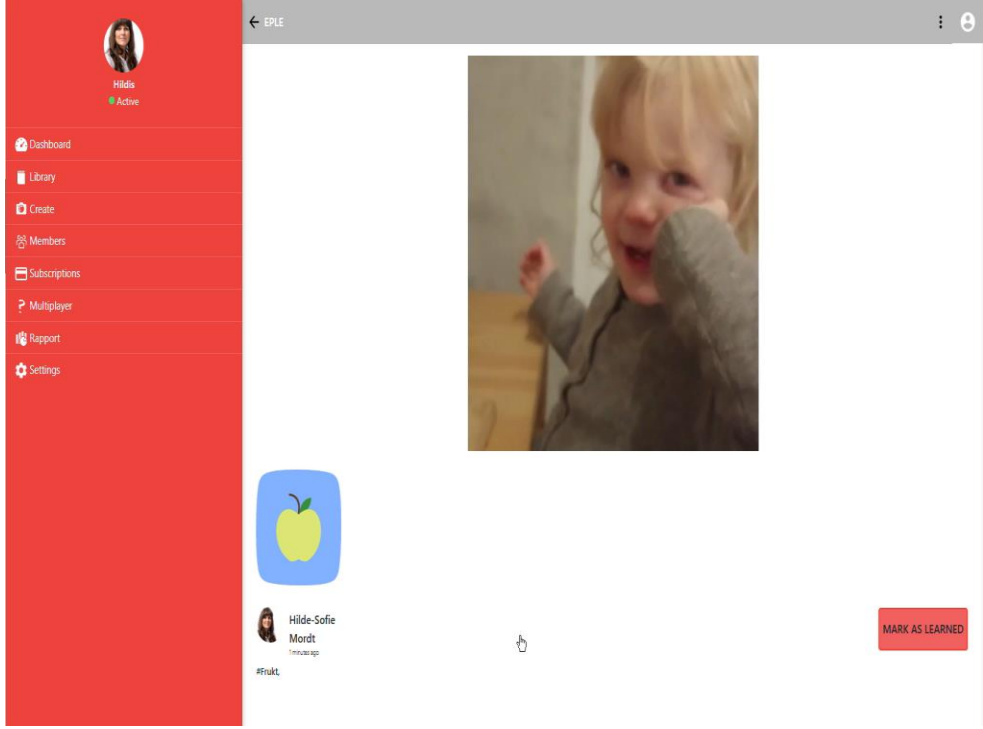
Egne ord og uttrykk

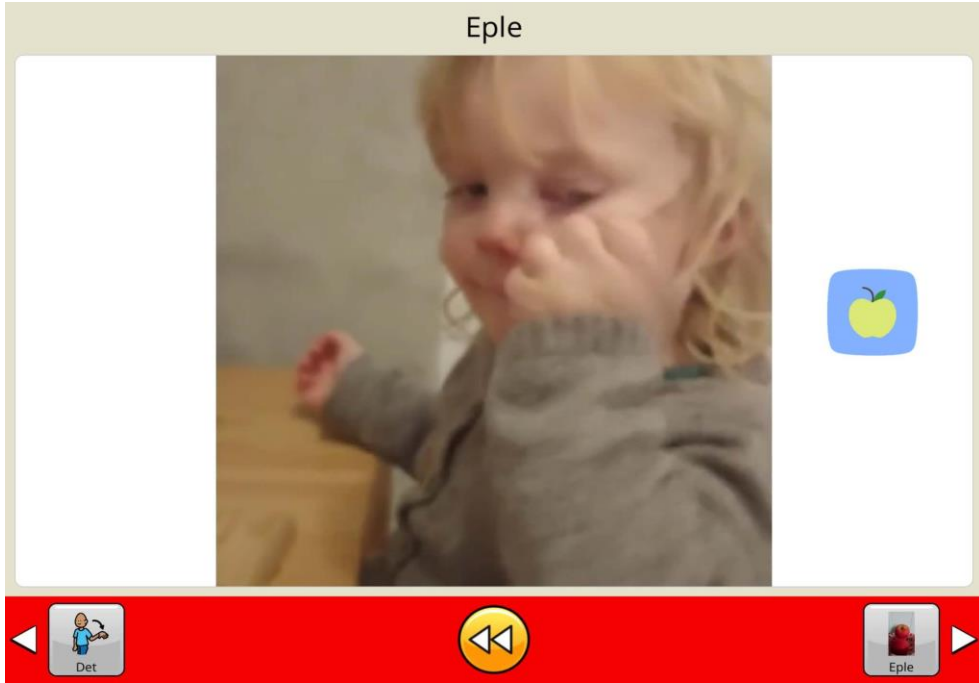
Flerspråklige

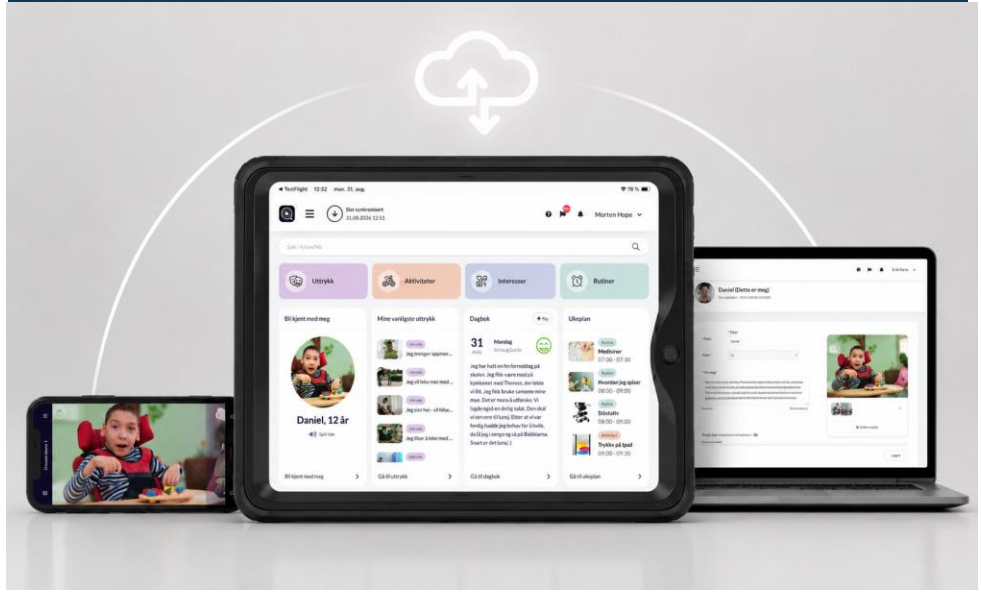
Film og legg inn i Milla Says, del med nettverket

Øk den felles forståelsen

Milla Says

KNOWME

Kommunikasjonshjelpemiddel for personer med store kommunikasjonsutfordringer, som bygger på partnerfortolkning og felles forståelse

Samler og deler kunnskap om personens uttrykk og kommunikasjon

Gjør det enklere å forstå, samhandle og gi gode responser

Bidrar til deltakelse, selvbestemmelse og livskvalitet og sikrer at viktig kunnskap følger personen over tid

